

Paavo Siro

Paavo Siro 60-vuotias

Paavo Siro kuuluu fennougristiemme joukossa harvinaisiin syntyperäisiin pääkaupunkilaisiin; hän syntyi Helsingissä 2. 8. 1909. Synnyinkaupungissaan hän asui aina keski-ikään saakka, mutta tähänastisen elämäntyönsä tärkeimmän osan hän on suorittanut muualla. Tultuaan ylioppilaaksi v. 1930 hän ryhtyi opiskelemaan Helsingin yliopistossa. Opiskeluvuosinaan hän laajensi näköpiiriään mm. kolmen kuukauden opintomatalla Viroon v. 1933 ja hankki kientäytökokemusta Lauri Kettusen ja Lauri

Postin kanssa vepsäläismaille tehdyllä tutkimusmatkalla v. 1934. Viimeksi mainitun matkan tuloksena ilmestyi v. 1935 Kettusen—Siron tekstikokoelma »Näytteitä vepsän murteista» (SUST LXX). Samana vuonna Siro suoritti filosofian kandidaatin tutkinnon, pääaineena itämerensuomalaiset kielet.

V. 1935—36 Siro oleskeli stipendiaattina Unkarissa hankkien hyvän unkarin kielen taidon. Suomalais-ugrilaisen Seuran piirissä suunniteltiin lahjakkaan nuorukaisen kouluttamista tšeremissin kie-

len erikoistuntijaksi, ja tältä taholta tulleesta kehotuksesta Siro alkoikin Unkarissa ollessaan opiskella tšeremissii Ödön Beken johdolla. Suomeen palattuaan hän työskenteli seuran stipendiaattina toimittaen painoon Heikki Paasosen jäämistöstä ensin kielennäytekokoelman »Tšeremissische Texte» (SUST LXXVIII, 1939) ja sitten sanakirjan »H. Paasonens Ost-tšeremissisches Wörterbuch» (LSFU XI, 1948). Senkin jälkeen hän jatkoi tšeremissin ainesten julkaisukuntoon valmistamista, mutta vähitellen astuivat muut työt etualalle. SUS:n palveluksessa tehdyn työn tuloksena Sirolla epäilemättä on erinomainen tšeremissin kielen tuntemus, mutta varsinaista tšeremissin tutkijaa hänestä ei kuitenkaan ole tullut. Tämä on varmaan ollut seuran konkreettisten lähtävöitteiden kannalta pettymys, aivan riippumatta siitä, miten suuriarvoiseksi katsotaan hänen muilla kielentutkimuksen aloilla suorittamansa työ.

Sotavuosien jälkeen Siron työympäristönä oli Nykysuomen sanakirjan toimitus v. 1946—53. Tälläkin työllä on epäilemättä ollut merkitystä myös hänen tieteellisen uransa kannalta, sillä tutkijanakin hän on kohdistanut mielenkiintonsa ensi sijassa nykyiseen kirjasuomeen. V. 1949 Siro väitteli tohtoriksi. NS:n palveluksesta hän siirtyi Turun Yliopistoon, ensin ylimääräiseksi opettajaksi, sitten v. 1955 vastaperustetun suomen kielen ja sen sukukielten apulaisprofessorin viran hoitajaksi ja v. 1957 saman viran ensimmäiseksi vakinaiseksi haltijaksi. Tästä virasta hän erosi v. 1965 siirtyen suomen kielen varsinaiseksi professoriksi Yhteiskunnalliseen Korkeakouluun, joka pian sen jälkeen muuttui Tampereen yliopistoksi. Työtään tämän tärkeän viran haltijana ja luomansa virkeän suomen kielen laitoksen johtajana hän jatkaa edelleen.

Virkatyön ohella Siro on käyttänyt voimiaan etenkin Pohjoismaisen kesäakatemian hyväksi, jonka Suomen osaston puheenjohtajana hän oli v. 1955—

63. Tähän työhön häntä on kaikesta päätellen ohjannut hänen tieteellisen mielenkiintonsa suunta: hän on löytänyt kesäakatemian piiristä hengenheimolaisia.

Siron varsinainen tutkimustyö on kohdistunut suomeen ja muihin itämerensuomalaisiin kieliin, mutta voi sanoa, että periaatekysymyksillä on ollut tärkeä sija kaikissa hänen tutkimuksissaan ja artikkeleissaan. Jonkinlaisena ohjelmanjulistuksena on pidetty hänen varhaista artikkeliaan »Lauseoppi uuden logiikan valossa» (Vir. 1941), jossa hän pyrkii soveltamaan kielentutkimukseen muodollisen logiikan oppeja. Ajatuksiaan hän kehittäi edelleen artikkeleissa »Lauseopin periaatteita» (Ajatus XII, 1943) ja »Jaolliset ja jaottomat substantiivit» (Vir. 1943). Hänen sanomansa on, että luonnollisten kielten systeemi voidaan logistiikan keinoin kuvata niin eksaktisti kuin ylimalkaan minäkään empiirisen alueen teoria; esim. lauseopin säännöt voidaan esittää poikkeuksettomina. Hänen varsin kumoukselliset väitteensä aiheuttivat polemiikin, joka herätti melkoista huomiota.

Siron väitöskirja »Puhumista merkitsevät verbit itämerensuomalaisissa kielissä» (SUST XCIII, 1949) on merkitysopillinen tutkimus, mutta traditionaalista poikkeava. Alaotsikkona on »Ilmausyhteyksiin pohjautuva merkitysopillinen tutkimuskoe». Tutkimukselle ovat leimaa-antavia uudet luokittelut ja termit: intransitiivinen, transitiivinen ja diktiivinen ilmaustyyppi, merkitysyksiköt jne. Ennen kaikkea hyvänä deskriptiivisenä esityksenä ims. kielten puhumisverbeistä tutkimus on arvokas, mutta samalla se on laajentanut semanttisen tutkimuksemme näkökulmaa. Väitöskirjan aihepiiriin liittyy artikkeli »Psykologisesta ja formaalisesta merkitysopin tutkimuksesta» (Vir. 1949). Näiden töiden jälkeen Siro on liikkunut pääasiallisesti syntaksin alalla. Hänen toinen pääteoksensa käsittelee suomen paikallissijoja: »Die finnischen Lokalkasus als

Bestimmungen des Verbuns» (AUT B 57, 1956). Tutkimus on puhtaasti synkroninen, aineistona nykyinen kirjasuomi. Siro jakaa paikallisilmaukset vapaisiin ja sidonnaisiin, toisen perusteen mukaan taas predikatiivisiin, habitiivisiin ja yleisiin. Näitä ja muita tässä teoksessa luomiaan luokitteluja hän on käyttänyt sitten myöhemmissäkin töissään. Suomen kielen paikallissijasyntaksia on tässä tutkimuksessa mielenkiintoisella tavalla valaistu uudesta näkökulmasta.

Siron kolmas erillisenä ilmestynyt kirja on »Suomen kielen lauseoppi» (1964), jolla ei nimen samuudesta huolimatta ole paljoa yhteistä Setälän lauseopin kanssa. Pääperiaatteena Sirolla on vetoaminen muodollisiin kriteereihin sisällöllisten asemesta. Kirja on omintakeinen ja mielenkiintoinen yritys kielimme lauserakenteiden selvittämiseksi uudelta pohjalta. Siron tieteellisistä artikkeleista voidaan edellä mainittujen lisäksi tässä nimetä vielä vaikkapa »Suomen yksinäislauseen perustavia ongelmia» (Sananjalka 2, 1960) ja kongressiesitelmä »On the Fundamentals of Sentence Structure» (1964).

Siron luonteeseen kuuluu ehdotto-

muuden piirre, joka on leimannut hänen tutkijantyötäänkin. Ehkäpä hänen uransa olisi kohonnut vielä jyrkempänä kaarena, jos hän olisi valinnut itselleen sovinnaisempia tutkimustehtäviä, jotka todennäköisesti olisivat johtaneet kiistattomampiin tieteellisiin tuloksiin. Mutta hänen ankara tutkijanmoraalinsa ei ole sallinut tätä. Hän on halunnut edetä sillä tiellä, jolle hän sisimmässään on tuntenut vetoa, vaikka tämä tie onkin pitkän aikaa ollut melko yksinäinen. Lienee niin, että loogikot ovat olleet hänelle antamassaan tunnustuksessa varauksettomampia kuin kielen tutkijat. Vasta nuoremmasta fennougristipolvesta hän näyttää saaneen läheisempiä tutkijatovereita. Joka tapauksessa Siro on tuonut meikäläiseen kielentutkimukseen olennaisen lisän. Hän on myös synnyttänyt keskustelua, ja hänen itsenäinen suuntansa on eittämättä merkinnyt tutkimuksen monipuolistumista. Sekä tutkijana että yliopiston opettajana hän on tehnyt arvokasta työtä.

Virittäjä toivottaa Paavo Sirolla hänen merkkipäivänsä johdosta onnea ja jatkuvaa vireää luomiskautta.

OSMO IKOLA